

Kaupunginhallitus 23.09.2024 § 226

§ 226

Valtuustoaloite innovaatio- ja yritystoiminnan tukemisesta (Kv-asia)

Valmistelijat / lisätiedot:
Forsten Annika

etunimi.sukunimi@espoo.fi
Puhelinnumero 09 816 21

Päätösehdotus

Esittelijä
Kaupunginjohtaja Mäkelä Jukka

Kaupunginhallitus ehdottaa, että valtuusto merkitsee selostusosan tiedoksi vastauksena valtuutettu Sini Juutin ym. 22.4.2024 jättämään valtuustoaloitteeseen innovaatio- ja yritystoiminnan tukemisesta sekä toteaa aloitteen loppuun käsitellyksi.

Käsittely

Päätös

Kaupunginhallitus:
Esittelijän ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Selostus

Valtuustoaloitteen sisältö

Valtuutettu Sini Juuti yhdessä 30 muun valtuutetun kanssa on 22.4.2024 jättänyt valtuustoaloitteen innovaatio- ja yritystoiminnan tukemisesta.

Valtuustoaloitteessa ehdotetaan, että Espoon kaupunki kehittäisi yhteistoiminnassa Espoossa toimivien ammattikorkeakoulujen ja yliopiston kanssa ammattikorkeakoulujen ja yliopiston henkilöstölle ja opiskelijoille fyysiset, henkiset ja sosiaaliset puitteet innovaatiotoiminnan ja näiden innovaatioiden varaan rakentuvan yritystoiminnan kehittämiseksi.

Valtuustoaloitteen perustana mainitaan Espoo-tarinan tavoitteet Espoosta kansainvälisesti vetovoimaisena yrittäjyys- ja innovaatiokaupunkina sekä Espoon profiloituminen Pohjoismaiden parhaana startup-yrittäjyyden ja kasvuyritysten sijaintikaupunkina. Aloitetta perustellaan yritystoiminnan merkityksellä espoolaisten työllisyydelle ja kasvavan kaupungin hyvinvoinnille sekä yliopiston ja ammattikorkeakoulujen tarvitsemalla tuella yrittäjyyden ja liiketoiminnan kehittämisessä. Erityisesti luovien alojen yhteiskunnallista merkitystä ja tuen tarpeita korostetaan. Aloitetta perustellaan myös sillä, että samankaltaisten ongelmien kanssa painivien henkilöiden yhteen saattaminen edistäisi heidän toimintaansa.

Valtuustoaloitteessa kysytään:

1. Mitä Espoon kaupunki on tähän mennessä tehnyt innovaatioiden ja yritystoiminnan kehittämiseksi?

2. Miten Espoon kaupunki on verkostoitunut alueella olevien ammattikorkeakoulujen ja yliopiston kanssa? Onko näissä verkostoissa syntynyt uusia innovaatioita ja yrityksiä?

3. Millaisia suunnitelmia Espoon kaupungilla on asian kehittämisen kannalta? Voisiko valtuusto kuulla noista suunnitelmista.

Vastaus valtuustoaloitteeseen

1. Mitä Espoon kaupunki on tähän mennessä tehnyt innovaatioiden ja yritystoiminnan kehittämiseksi?

Espoon yritys- ja innovaatioyhteisössä syntyy kuudenneksi eniten patenttihakemuksia Euroopassa ja lähes 50 % Helsingin pörssin yritysten liikevaihdosta. Vuonna 2023 yli 95 % Espoossa kerätystä startup-rahoituksesta keräsivät vaikuttavuusstartupit, jotka edistävät YK:n kestävän kehityksen tavoitteita. Espoo on ollut finalistina Euroopan innovaatiopääkaupunkikilpailussa vuosina 2019, 2020 ja 2022 sekä kilpailee parhaillaan kilpailun semifinaalissa.

Kaupunki mahdollistaa osaltaan Espoon innovaatio- ja yritys yhteisön kehityksen yhdistämällä toimijoita ja tarjoamalla palveluja. Kaupunki myös edistää yrittäjyyden ja innovaatiotoiminnan edellytyksiä eri tavoin koko kaupunkiorganisaation voimin. Esimerkiksi raideyhteyksien kehittäminen ja elinkeinkehityksen huomioiminen Yleiskaava 2060-valmistelussa kehittävät merkittävästi Espoon yritys- ja innovaatiotoimintaa.

Espoon yritys- ja innovaatiotoiminnan kehittämisen kulmakivenä on strategiaan kumppanuussopimuksiin perustuva yhteistyö Aalto-yliopiston ja VTT:n kanssa. Yhteistyön tavoitteena on ratkaista YK:n kestävän kehityksen agendan mukaisia haasteita. Erityisenä fokuksena on kehittää Otaniemen alueesta maailmanluokan innovaatioyhteisö. Yhteistyön keskiössä on viime vuosina ollut mm. kvanttitekniikan, mikroelektroniikan, puolustusalan, syväteknologian alojen ja luovien alojen kehittäminen sekä kansainvälisten osaajien työllisyyden edistäminen. Yhteistyötä tukee yhteinen innovaatiotarina, jonka viestien voimin vahvistetaan olemassa olevien toimijoiden yhteistyötä ja houkutellessaan alueelle uusia toimijoita. Innovaatiotarinnassa Espoon innovaatioyhteisön keskeisinä kulmakivinä on tunnistettu poikkiorganisatorinen ja -tieteellinen yhteistyö, jaetut kestävän kehityksen mukaiset arvot, yhteistyötä leimaava luottamus ja läheisyys sekä ihmisten hyvinvointi ja osallisuus.

Kaupunki osallistuu aktiivisesti Otaniemen kampusalueen kehittämiseen ja tukee kampusalueen yritys- ja innovaatiotoimintaa kehittäviä toimijoita, kuten Aalto-lähtöiset Aaltoes, Kiuas ja Junction sekä Euroopan avaruusjärjestön hautomo ESABIC Finland. Luovien alojen osalta kaupunki on muun muassa tukenut Aalto-yliopiston muotoilun ja muodin alan opiskelijoiden yrittäjyyttä ja työllistymistä erilaisissa projekteissa, kuten vastavalmistuneita muotisuunnittelijoita ja muotialan yrityksiä törmäyttävällä tapahtumayhteistyöllä, sekä vastannut Suomen pelialan haasteisiin käynnistämällä pelihautomoprojektin ulkoisella osarahoituksella. Luovien alojen ohella kaupunki tukee noin kymmenen muun alan innovaatio- ja liiketoimintaklustereita ja innovaatioekosysteemejä verkottamalla toimijoita, järjestämällä palveluja ja toimimalla kumppanina erilaisissa yhteistyöprojekteissa. Tieteen ja teknologian kaupallistamiseen perustuvan syväteknologian alat ovat erityisen tunnusomaisia Espoon innovaatioyhteisössä.

Yrityspalvelujen kehittämiseksi kaupunki kokosi vuonna 2019 seitsemästä toimijasta koostuvan Business Espoo-yrityspalveluverkoston palvelemaan yritysasiakkaita yhden luukun periaatteella. Vuosittain noin 18 000 asiakasta palvelemaan verkostoon kuuluvat kaupungin ja Enter Espoon lisäksi Espoon Yrittäjät, Helsingin seudun kauppakamari, Omnia, Uudenmaan TE-toimisto ja Espoon Seudun Uusyrityskeskus ry.

Osana Business Espoo-verkosta toimiva kaupungin yritysneuvonta palvelee yrityksiä erinomaisin asiakastytytyväisyystuloksien (NPS 87,7 vuonna 2023). Yksi neljästä yritysneuvojasta on erikoistunut luoviin aloihin. Business Espoo-verkosto sijaitsee Aalto-yliopiston kasvuyrityskeskus A Gridissä, jossa toimii 150 startupin lisäksi muun muassa maailman kolmanneksi parhaaksi arvioitu yliopistotaustainen yrityskehittämö Aalto Startup Center, Euroopan avaruusjärjestö ESA, kaupungin elinkeinoyksikkö ja Enter Espoo.

Työmarkkinoiden kohtaantohaasteeseen vastaamiseksi perustetut Omnian osaamiskeskus maahanmuuttajille (perustettu 2019), Korkeasti koulutettujen osaamiskeskus maahanmuuttajille (2021) sekä Espoo Talent Hub (2022) edistävät yritysten ja kansainvälisten osaajien kohtaantoa, sekä tukevat kansainvälisten osaajien urakehitystä ja yhteisöön kuulumista. Yliopiston ja korkeakoulujen kansainväliset opiskelijat ovat keskeinen kohderyhmä. Osaamiskeskukset saavuttivat valtuustokauden puolivälissä kaudelle asetetun tavoitteen 1 000 työllistyneestä. Espoo Talent Hubin palveluihin osallistuneiden henkilöasiakkaiden ja yritysten asiakastytytyväisyyden keskiarvo ovat ylittäneet valtuustokaudelle asetetut tavoitteet.

Espoon elinvoiman kasvattamiseksi kaupungin tytäryhtiö Enter Espoo Oy houkuttelee yrityksiä, sijoittajia ja matkailijoita Espooseen. Yhtiö törmäyttää startup-yrityksiä sekä kotimaisia ja kansainvälisiä sijoittajia, järjestää tapahtumia ja luo verkostoja. Vuonna 2023 yhtiö järjesti 407 yrityseshittelyä kansainvälisille sijoittajille ja suuryrityksille. 17 yritysprojektia johti yrityksen asettumiseen Espooseen, investointiin espoolaiseen kasvuyritykseen tai yrityksen yhteistyöprojektiin suuryrityksen kanssa.

Innovaatiokulttuurin vahvistamiseksi ja uusien innovaatioiden synnyttämiseksi kaupunginjohtaja kutsuu vuosittain kaupungin työntekijöitä ja yrityksiä osallistumaan innovaatiokilpailuun, jossa palkitaan arkea sujuvoittavia innovaatioita ja potentiaalisia innovaatioita. Vuosien saatossa kilpailuun on osallistunut 424 ehdotusta.

Kaupunki on myös avannut palvelujaan yritysten kokeiluille ja liiketoiminnan kehittämiseksi erityisesti koulujen ja yritysten yhteiskehittämisohjelmalla, Digiagenda-ohjelmalla, urheilun digitalisoinnin projektilla, poikkihallinnollisella Kestävä Espoo-ohjelmalla sekä suomalaisten kaupunkien välisillä kehittämisohjelmilla (Euroopan aluekehitysrahastolla toteutetut kuuden suurimman kaupungin yhteinen 6Aika-ohjelma 2014-2022 sekä Helsingin, Espoon ja Vantaan innovaatioekosysteemisopimus 2021 – 2027). Projekteihin on satojen yritysten lisäksi osallistunut useasti myös Aalto-yliopisto ja Espoossa toimivia ammattikorkeakouluja. Pääkaupunkiseudun innovaatioekosysteemisopimus on kokeilutoiminnan lisäksi mahdollistanut palvelujen kehittämisen muun muassa alueelle laskeutuville yrityksille.

Lisäksi poikkihallinnollinen Elinvoimainen Espoo -ohjelman projekteissa on kehitetty yrittäjyyden ja innovaatioiden edellytyksiä muun muassa

vahvistamalla eri innovaatioklustereiden välistä yhteistyötä, yhteiskehittämällä työnantajien valmiuksia palkata kansainvälisiä osaajia ja edistämällä opiskelijoiden syväteknologian yrittäjyyttä.

2. Miten Espoon kaupunki on verkostoitunut alueella olevien ammattikorkeakoulujen ja yliopiston kanssa? Onko näissä verkostoissa syntynyt uusia innovaatioita ja yrityksiä?

Laaja-alainen strateginen kumppanuus Aalto-yliopiston ja yliopiston ekosysteemin toimijoiden kanssa on johtanut uusien yritysten perustamiseen ja yritysten kasvuun. Opiskelijoiden yrittäjyysyhteisö Aaltoes:n yrittäjyysohjelmien osallistajat ovat perustaneet startup-yrityksiä, joiden yhteenlaskettu vuosiliikevaihto on noin 175 miljoonaa euroa. Kaupunki on tukenut Aaltoes:ää muun muassa rahoituksella ja tapahtumayhteistyöllä. Vastaavaa yhteistyötä on Aalto-lähtöisten yrityskiihdyttämö Kiuaksen ja hackathon-järjestäjä Junctionin kanssa.

Lisäksi kaupunki edistää yhdessä Aalto-yliopiston kanssa kansainvälisten opiskelijoiden työllistymistä ja yrittäjyyttä esimerkiksi kehittämällä yhteistä palveluviestintää ja työnantajien valmiuksia palkata vieraskielisiä osaajia. Aalto-yliopiston kanssa tehtävään yhteistyöhön kuuluu myös muun muassa palvelumuotoilukurssi, jolla yliopiston opiskelijat ratkaisevat kaupungin haasteita, sekä tutkimusprojekteja.

Aalto-yliopisto, Laurea ja Metropolia ovat liittyneet Espoon ilmastokaupunkisopimukseen, jolla 25 keskeistä paikallista kumppania sitoutuvat edistämään hiilineutraalia kaupunkia laajassa yhteistyössä. Yhteistyötä Aalto-yliopiston ja ammattikorkeakoulujen kanssa tehdään myös yritysten digitalisaation edistämiseksi ulkoisen rahoituksen projekteissa, kuten pk-yritysten digitalisaatiokehitystä tukevissa Finnish AI Region ja Tekoälyhautomo.

Kasvun ja oppimisen toimialajohtaja kutsuu koolle Oppiva Espoo -verkostoa, jossa ovat mukana Espossa toimivat ammattikorkeakoulut, Aalto-yliopisto, Helsingin yliopisto, Omnia ja muut Espossa toimivat koulutuksen järjestäjät sekä kaupungin toimijoita. Verkoston kokouksissa edistetään yhteisiä teemoja, kuten englanninkielistä sujuvaa opinpolkua ja ratkaisuja työvoimapula-alueisiin. Lisäksi toimiala tekee kahdenkeskistä yhteistyötä kunkin verkoston jäsenen kanssa. Teemoina ovat olleet yritys- ja innovaatiotoiminnan keskeisiä mahdollistavia tekijöitä, kuten varhaiskasvatuksen henkilöstöpulan ratkaiseminen, englanninkieliset koulutus- ja pätevyisyyspolut sekä lisäkoulutusmahdollisuudet toimialan henkilöstölle. Yhteistyöhön kuuluu myös muun muassa korkeakouluopintojen avaaminen lukio-opiskelijoille tai Aalto-yliopiston resurssien jakaminen kampusalueella sijaitsevien lukioiden kanssa.

3. Millaisia suunnitelmia Espoon kaupungilla on asian kehittämisen kannalta? Voisiko valtuusto kuulla noista suunnitelmista.

Kaupungin rooli elinvoiman rakentajana kasvaa hyvinvointialueuudistuksen toteuduttua vuonna 2023 ja valtion TE-palvelujen siirtyessä kaupungin järjestettäväksi vuonna 2025.

Elinvoimainen Espoo-ohjelman rahoituksella valmistelluissa Espoon elinkeino- ja työllisyyspoliittisissa painopisteissä (2022) on tunnistettu keskeisiä toimenpiteitä, joilla edistetään Espoo-tarinan tavoitetta Espoosta johtavana yrittäjyys- ja innovaatiokaupunkina. Toimenpiteillä pyritään vastaamaan keskeisiin haasteisiin: työvoimapulaan ja kohtaannon

haasteisiin, yritysten kasvun ja liiketoiminnan kehityksen esteisiin sekä innovaatiokehityksen pullonkauluihin. Kolmea Espoo-tarinasta nostettua painopistettä (kohtaanto, kaupunki palveluksessanne ja innovaatioyhteisö), toteutetaan kymmenillä kehittämistoimenpiteillä. Lisäksi painopisteissä huomioidaan kolme läpileikkaavaa teemaa (kansainvälinen vetovoima, edelläkävijäisyys ja osaaminen, kestävä liiketoiminta ja vihreä siirtymä).

Elinkeino- ja työllisyyspoliittiset painopisteet

Painopisteiden toteutuksessa tehdään laajaa yhteistyötä sekä kaupunkiorganisaation sisällä että paikallisten, kansallisten ja kansainvälisten kumppaneiden kanssa. Aalto-yliopisto ja ammattikorkeakoulut ovat keskeisiä yhteistyökumppaneita. Luovien alojen osalta kaupunki käynnistää vuonna 2024 selvityksen, jolla kartoitetaan kaupungin mahdollisuuksia tukea luovia aloja vaikuttavammin, jatkaa jo meneillään olevien toimenpiteiden toteutusta sekä hakee uusia yhteistyömahdollisuuksia.

Merkittävä muutos on valtion TE-palvelujen siirtyminen kaupungin vastuulle 1.1.2025. Kun kaupungin yritysasiakasmäärä TE-uudistuksen myötä kasvaa, kaupungille avautuu mahdollisuus työvoimatarpeiden ohella tarttua yritysten muihinkin palvelutarpeisiin. On keskeistä, että yritysten ja yrittäjyyden toimintaedellytysten edistäminen nähdään koko kaupungin yhteisenä talouspohjaa vahvistavana ja hyvinvointia edistävänä asiana.

Osa painopisteiden kehittämistoimenpiteistä, kuten yritysvuoropuhelun tiivistäminen, laajempi luovien alojen tukeminen tai pk-yritysten kansainvälistymisen ja vastuullisuuden tukeminen, edellyttäisivät toteutuakseen lisäresursointia. EU-rahoitusmahdollisuuksien parantamiseksi ja osaamisen jakamiseksi eurooppalaisia kaupunkiverkostoja vahvistetaan. Espoo on esimerkiksi osa EU:n 100 ilmastoneutraalia ja älykästä kaupunkia vuoteen 2030 mennessä -missiota. Mission myötä kaupungit kumppaneineen toimivat tulevana vuosina kokeilu- ja innovaatiokeskuksina ilmastoratkaisuille, joiden avulla kaikki Euroopan kaupungit voivat saavuttaa samat tavoitteet vuoteen 2050 mennessä. Lisäksi kaupunki johtaa Eurocities -kaupunkiverkoston innovaatiot ja yrittäjyys -työryhmää, jossa haetaan yhteistyömahdollisuuksia ja hyviä käytäntöjä kasvuyritysten tukemiseksi ja kansainvälisten osaajien työllistymisen edistämiseksi.

Espooseen on lähivuosina suunnitteilla merkittäviä klusteri- ja innovaatioekosysteemihankkeita. Hankkeiden arvioidaan tuovan

lähivuosina arviolta useita satoja ja kymmenessä vuodessa tuhansia uusia työpaikkoja Espooseen sekä merkittävästi edistävän YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden toteutusta. Näihin hankkeisiin sisältyvät:

- Kvanttinova: VTT:n, Aalto-yliopiston, Teknologiateollisuuden yritysjäsenten ja kaupungin yhteinen hanke, joka tähtää teollisuusvetoisen mikroelektronikan ja kvanttiteknologian pilotointi- ja kehittämiskeskuksen perustamiseen. Tavoitteena on olla yksi Euroopan suurimmista puolijohdekeskuksista, joka osaltaan vastaa Euroopan sirupulaan ja rakentaa EU:n strategista autonomiaa puolijohteissa.
- NATOn Diana-ohjelman yrityskiihdyttämö ja testikeskus: VTT:n yhteistyössä Aalto-yliopiston ja Helsingin yliopiston kanssa käynnistämä ohjelma, jossa tehtävänä on auttaa yrityksiä kehittämään siviili- ja puolustussektoreille teknologiaa, innovaatioita ja liiketoimintaa.
- EriCa: Yrityskumppaniryhteistyössä toteutettava vihreän kemianalan keskittymä Finnoossa.
- Kiviruukkiin kehitettävä kiertotalouden ja puhtaan teknologian innovaatioiden, liiketoiminnan ja oppimisen keskittymä.
- Microsoftin datakeskusalueen rakentuminen Hepokorpeen.

Päätöshistoria

Liitteet

Oheismateriaali

- Valtuustoaloite innovaatio- ja yritystoiminnan tukemisesta

Tiedoksi